

SAJAM KNJIGA U VARŠAVI Najviše pozornosti izazvao je dolazak nobelovca Güntera Grassa

Grass ne odustaje od političkog angažmana

► Grass je kritičan prema novoj poljskoj vladi, Georgeu Bushu, profesionalnom nogometu i piscima koji se distanciraju od problema društva u kojemu žive

Günter Grass: Rad svakodnevno i upravo piše autobiografiju

SEDAM DANA KULTURA

Barbara MATEJČIĆ

Na 51. međunarodnom sajmu knjiga u Varšavi, koji je zatvoren u nedjelju 21. svibnja, zemlja partner bila je Njemačka. Za tu je prigodu dvadesetak njemačkih autora došlo u Varšavu, od onih mlađih kao što je Juli Zeh, preko srednje generacije, do starijih pisaca kao što je Hans Magnus Enzensberger. Najviše pozornosti i publike i novinara očekivano je izazvao dolazak nobelovca Güntera Grassa, koji je u nekoliko navrata gostovao u sklopu sajma.

Iako se Grass približava osamdesetoj (rođen je 1927.), u dobroj je formi, raspoložen za susrete s drugim piscima, publikom i novinarima pa i za dugotrajna potpisivanja svojih knjiga. Najzanimljiviji bio je njegov susret s novinarima u varšavskom Goetheovom institutu, gdje je spremno odgovarao na pitanja koja su, kad je Grass posrijedi, često politična. Nakon puna dva sata susret je završio, ali ne zato što je Grass tako odlučio nego zbog toga što novinari, ma-

hom poljski, više nisu imali pitanja.

U više je navrata Grass kritizirao mladu njemačku književnost zbog toga što

nije dovoljno kritična prema onome što se događa i što se ne bavi važnim socijalnim temama, već su pisci okrenuti sebi samima, svojoj privatnosti i trivijalnosti svakodnevice. U Varšavi je donekle revidirao te svoje stavove jer se, kako je rekao, i književnost njemačkih mlađih autora promijenila pa danas problematiziraju neka pitanja od opće važnosti i odmakli su se od zagledanosti u sebe same.

On je uvijek bio politički aktivan te je rekao da i nadalje namjerava iznositi svoje mišljenje o političkim pitanjima i da ne može podržati pisce koji se distanciraju od društva koje ih okružuje. Ipak, ne namjerava pristati na etiketu »savjesti post-tratne Njemačke«, koja mu se u više navrata pokušala nametnuti, jer se ne osjeća dobro ni u jednoj kolektivnoj ulozi.

Uspoređujući društveni

status pisaca u Njemačkoj i Poljskoj, kao i drugim bivšim komunističkim zemljama, Grass je rekao da su autori u Njemačkoj podcijenjeni, a u Poljskoj precijenjeni. Tu je tezu obrazložio time što su u komunističkim zemljama vlasti strahovale od toga što će pisci napisati pa se uspostavila jaka cenzura književnosti, a istodobno su pokušavali i »podmititi« pisce nudeći im stipendije i dobro plaćene državne sinekure ne bi li ih tako pridobili na »svoju stranu«.

Time se stvarala fama o velikom utjecaju i moći pisaca koja traje i danas. U zemljama kao što je Njemačka situacija je obratna i moć književnosti je podcijenjena, ali se Grass na to nije žalio jer, naravno, pod tim uvjetima ne bi mijenjao slobodu izražavanja ili »izražavanje slobode« za veći ugled pisaca u društvu. Uostalom, na njega se to ni ne odnosi, jer

sve što kaže ima veliki medijski odjek pa i njegove izjave pred Svjetsko nogometno prvenstvo o profesionalnom nogometu koji je postao biznis interesantan samo onima koji u njemu direktno sudjeluju.

Dobar dio novinarske konferencije odnosio se, naravno, na odnose između Poljske i Njemačke, koji kroz povijest nisu bili baš najbolji, a u posljednje su vrijeme dodatno opterećeni pregovorima između Njemačke i Rusi-

je o izgradnji plinovoda kojim bi se zaobišla Poljska te otvaranjem pitanja obeščaćenja za milijune Nijemaca koji su nakon Drugog svjetskog rata protjerani iz Poljske. Grass je izvrstan sugovornik na tu temu, jer je i sam morao napustiti tada njemački grad Danzig (poljski Gdanjsk) u kojemu je rođen, a njegova najvažnija djela su upravo ona iz Gdanjske trilogije. Kao lijevo orijentiranog pisca, koji je bio nekađasnji član njemačkih soci-

► U komunističkim zemljama vlasti su strahovale od toga što će pisci napisati pa su ih pokušavali »podmititi« stipendijama i dobro plaćenim sinekurama. Tako se stvorila fama o velikom utjecaju pisaca koja traje i danas, dok je u zemljama kao što je Njemačka moć književnosti podcijenjena

